

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 17. Ad Tebiquarim utiliter excurritur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

credibili Hieronymi Porcelli labore, Sacramenta post debitam catechesim diu noctuque moribundis magno fructu conferentis. Ibidem bimula puella, conspecto coram matris suæ adulterio, in hæc verba prorupit. *Ne tuam, o Mater, turpitudinem videre aliàs cogar, Deum rogo, ut me vitâ privatam ad Cælos evehat, ubi Superos fatigabo, ne demonem iterum malè monentem audias.* His dictis, paulò post puella, nullâ ante ægritudine tentata, in morbum lethalem incidens, ad innocentium patriam evolavit. Neophytus festis diebus sacrificanti adesse negligens, illud etiam addidit, ut sacro Quadragesimæ tempore intempestâ nocte carnem voraret, sacrilego joco distitans, non esse cur sibi à Deo noctu dormiente timeret: mirum dictu sequenti festo die, post Sacrorum solemniam ab eo omisâ, & voratas carnes eo tempore veritas, repentinâ morte, sine expiatione, duplicis sceleris ream animam evomuit: venter recentè defuncti horrendè intumuit, nemo ut dubitaret, inusitato mortis genere in eum cœlitus fuisse animadversum. Adolescens, auditis pro concione his verbis, *Si oculus tuus scandalizat te, &c.* ne turpi objecto animæ candorem fœdaret, adeò deformiter oculos laceravit, ut morbum periculosum ex ulceribus contraxerit. Ex Japeivensi Trium Regum oppido octoginta circiter Neophyti, boves nullo certo domino per amplissimos campos vagantes pro mote collectum progressi, incidere in ferocissimos homines, cum quibus prælio factò, mediam suorum partem amisere. Cladis solatium fuit, quod omnes, expiatis animis, ad eam expeditionem processissent. Pestis longè plures absumpsit, adeò ut exiguo planè tempore tertia incolarum pars desiderata sit. Sed postmodum novis Barbarorum accessionibus oppidum crevit.

Quadragesime violator
punitur.

Continentia
amor.

CAPUT
XVII.
Ad Tebi-
quarim uti-
liter excur-
situr.

NARRATIS, quæ ad Urvaicam gesta sunt, rerum capitibus, ad Tapensem Provinciam magnis successibus insignem me accingo. Didacus Boroa Provincialis, in Tucumaniam abiens, mandaverat nationes Ethnicorum ad mare vergentes excurri, tum ut fundandorum novorum oppidorum opportunitates explorarentur, tum vel maximè, ut ad constituta jam oppida, quanto maximè numero fieri posset, Barbari invitarentur. Tertia causa erat, ut contractâ cum his populis amicitia, Mamalucis in Tapensem provinciam clauderetur aditus: nam multa indicia apparebant novæ invasionis. Primus è Sanctæ Theresiæ oppido prodiit Franciscus Ximenius, exiguâ, sed fidâ Neophytorum manu comitatus, id præsertim in oculis habens, ut quàm plurimos Barbaros ad Visitationis inchoatam coloniam, & adhuc Sacerdote carentem, reduceret. Quinto ab discessu die Caapibarim fluvium tenuit, per quem biduo navigans Mbocaritoim alterum fluvium biduanâ navigatione attigit, donec in Tebiquarim famosum flumen dilaberetur. Horum fluviorum littorales sylvas, saltus, scopulos indagans, reperit multos mortales desiderio Christianæ religionis incensos. Ubique magnâ Barbarorum occurantium, & de pago in pagum deducendum, hilaritate excipiebatur. Subinde triginta remigantium scaphæ ei occurrebant, armatas arcibus & clavis manus inter festas acclamationes, echo è littoralibus scopulis repercussas, hilariter ostentantium. Plerorumque vox erat: erigeret Cruces, designaret domorum areas, ordinaret oppida, omnes in ejus potestate futuros, dummodò non cogerentur, patriâ defertâ, aliò concedere. Non defuere tamen, qui divinitus permoti, transmigrationem profiterentur: mille & quingenta capita ad novum Visitationis oppidum, trecenta ad Sanctæ Theresiæ migratura, se Ximenio permisere: ex quibus ducentos & quinquaginta infantes sacro Fonte statim abluit, ex adultis ægrotantibus multos Christianos fecit. De infante baptizando dum agit, ejus pater furens frendensque omni conatu obluetabat. Cui Ximenius muneribus delinito asseruit, Baptismi aquam filio non fore lethalem, sed in æternum salutarem. Age, inquit Barbarus, baptizatum: quòd si quid mali ex hac ablutione filio meo contigerit, tuo capiti malè erit. Ximenius, quia resurgebat, spretis minis, eum abluit, ablutusque statim ad promissam salutem evolavit: Barbaro nihil contra hiscere auso. Idem solebat occurstantibus passim Barbaris munuscula largiri: sed cum navigii unius vectores, aliud agens, indonatos præterisset, proram jubet derepentè convertere, denuoque con-

Multis trans-
migrationem
profiterentur.

Ducenti &
quinquagin-
ta infantes
rivo abluen-
tur.

ventos,

ventos, excusatâ præteritâ oblivione, singulos donat; quod dum facit, conspicit in navigii concavo nescio quid contextum ramis sedulo asservari, suspicatusque quod erat, fœminam & infantem cum morte colluctantes reperit: statim ergo infantem jamjam moriturum abluit: fœminam verò fotam nostris mysteriis informavit. Ex hac viginti-quinque dierum expeditione cognovit Ximenius aliquot oppida ad Tebiquarim de novo posse fundari, si copia Sociorum suppeteret. Ad suum oppidum redux, cognito, Ethnicos circumquaque incolentes annonâ laborare, ingentes ipse sementes fecit, eo fine, ut inediâ corporum premente, ad se frequentes accederent, panem animarum eâ occasione petaturi. Nec eum fefellit opinio, numerosis turmis ad eum perpetuò undique confluentibus. Subidem tempus ibidem grassata pestis supra nongentos mortales absumpsit. Ex omni verò ætate mille & triginta-quatuor capitibus initialis Sacramenti aquæ infusæ sunt.

JOANNES Suarius per scopulos, immitissima loca, ex Sancti Joachimi oppido etiam eò ire ausus, fame & fatigatione non semel fatiscens, numerosam Ethnicorum turmam ad oppidum reduxit: è quibus centum ægros in ipsâ excursionem sacro Fonte ablutos ad cœlos, ut spes est, statim transmisit. Aliâ in expeditione sexaginta ægris baptizatis, multos alios secum traxit suo tempore initiandos: ipse & Christophorus Arenas, per vices, uno domi remanente, nunquam sine prædâ animarum excurrerent: unde factum, ut Sancti Joachimi oppidum ex parvis principis jam ferè alias colonias numerositate incolarum æquaret. Hoc etiam anno Joannes Suarius non nescius Barbaricorum morum, quos supra retuli, sepulchro fœminæ recentè sepultæ aure admotâ, cum per lapidum congestorum foros tenuem halitum percepisset, tantam amotis lapidibus diligentiam adhibuit, ut ab volente expresserit in sepulchro Baptismi desiderium, quem post sufficientem catechesim ante mortem felicissima mulier admisit. Sanctorum Cosmæ & Damiani sedes, superiori anno erecta, ducentas supra mille familias censebat, ex quo numero hoc anno, præter benè magnam infantium multitudinem, octingenta & octoginta-quinque adulta capita digna reperta sunt, quibus Adrianus Formosus sacras undas infunderet. In Sancti Michaëlis oppido fructus hujus anni fuit, duodecim supra sexcentos omnis ætatis homines baptizasse. In Sancti Thomæ colonia sexcenti nonaginta-duo adulti, & quadringenti nonaginta & unus infantes, Christo per Baptismum accessere. Hujus oppidi incolas afflixere tygrides, eâ vicissitudine successuum, ut satis appareret immisissas ab Divinâ Justitiâ: nam postquam novendiale sacrificium, invocatâ Reginâ Cœlorum, promissâque scelerum emendatione, institutum est, feræ disparuere. Sed veteratoribus ad abjuratas artes redeuntibus, redire etiam tygrides, solitam rabiem exercentes; quæ triduo supplicio peracto rursum quidem evanuerunt: at ubi tertio recruderent vitia, dentes etiam eò avidius exerere, quò Divina Nemesis iteratione irritatior erat; nec ante cessit plaga, quam seriam constantemque in abjuratis vitiis exercitationem adhiberent. Illud in hoc Dei flagello notabile fuit, quòd tygrides nullum discernerint, nisi aut ariolandi arte famosum, aut in avità superstitione pertinacem. Adde, quòd fera nulla, adhibita licet summâ curâ, & fabricatis ubique castibus, capi potuerit: ut satis constaret eas feras immisissas à Deo fuisse, tamdiu lævaturas, quamdiu novi homines puniendi materiam præbuisent. In Araricensi Nativitatis Virgineæ oppido trecentos nonaginta-duo provectæ ætatis homines, & trecentos triginta-tres infantes, Paulus Benavidius salutaribus aquis immerfit. De Baptismis in Sanctæ Annæ coloniâ factis, quia codices perièrunt, idem esto ferè judicium. Adeò ut per Tapensem Provinciam, si Baptizatos in Iesu-Mariano & Sancti Christophori oppidis, de quibus infra dicam, recenseras, hic annus inter fertilissimos numerari possit.

INTER tantam felicitatem multa præter morem contigerunt gignendæ formidini obnoxia: & Socii omnia, in id quòd maximè metuebant, in Mamalucorum scilicet invasiones, non ineptè retorquebant, jamque prænuncii rumores de latronum consiliis per pleraque Neophytorum nostrorum oppida percrebuerant: quos

Utilitas expeditionis.

CAPUT XVIII.
De variis rebus per Tapensem Provinciam patris.

Utiliter excurretur.

Mulier sepulta baptizatur.

885 baptizati.

Item mille centum & octoginta-tres.

Tygrides ad nutum Dei faciunt.

Septingenti & amplius Christiani loti.

Et forsitan alii totidem.

CAPUT XIX.
Christophorus Mendocça captivos in libertatem asserit.